

Zygmunt Perz

"De parvitate materiae in sexto : ein Beitrag zur Geschichte der katholischen Moraltheologie", Karl-Heinz Kleber, Regensburg 1971 : [recenzja]

Collectanea Theologica 43/1, 223

1973

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Karl-Heinz KLEBER, *De parvitate materiae in sexto. Ein Beitrag zur Geschichte der katholischen Moraltheologie*, Regensburg 1971, Verlag Friedrich Pustet, s. 344.

W okresie odnowy teologii moralnej szczególną wartość posiadają opracowania monograficzne naświetlające historię danego zagadnienia. Do takich właśnie publikacji należy zaliczyć rozprawę K. H. Klebera na temat nikłości przedmiotu (*parvitas materiae*) w związku z wykroczeniami w zakresie szóstego przykazania. Nie trzeba podkreślać, że podjął się on przeprowadzenia niezwykle trudnego. Trzeba natomiast przyznać, że jego przedsięwzięcie zostało uwieńczone opublikowaniem rzetelnej rozprawy, ukazującej złożoną historię tego delikatnego zagadnienia moralnego.

Pierwszą część swojej pracy poświęcił autor naświetleniu podstawowych pojęć z zakresu szóstego przykazania na szerszym tle pojęcia grzechu w ogólności oraz zagadnienia przedmiotu jako źródła czynu moralnego. Z kolei zajął się rozwojem zagadnienia znikomości przedmiotu i jego zastosowaniem do dziedziny moralności czynów ludzkich. Jego zdaniem nastąpiło to w połowie XVI wieku. Naszkicowanie ogólnego tła historycznego z okresu baroku i zwrócenie uwagi na antropologiczny wymiar zagadnienia stanowi przejście do zasadniczego tematu rozprawy.

Trzon publikacji stanowią rozważania analityczne, historyczno-krytyczne na temat poglądów wybitniejszych moralistów: zwolenników, przeciwników oraz tych, którzy szukali rozwiązania problemu przez stosowanie różnicień w zakresie wykroczeń, które zwykle się traktować w teologii moralnej w związku z szóstym przykazaniem.

Stosunkowo skromnie została potraktowana przez Klebera systematyczna część rozprawy. Trudno mu jednak z tego tytułu czynić zarzut, ponieważ jego celem było zasadniczo przebadanie rozwoju omawianego zagadnienia. W wyniku przeprowadzonych badań historycznych doszedł zaś do przekonania, że na przestrzeni rozwoju teologii moralnej nigdy nie brakowało przedstawicieli tej dyscypliny, którzy opowiadali się za znikomością przedmiotu w zakresie szóstego przykazania. Badania teologiczne w tej dziedzinie zostały jednak zahamowane w znacznej mierze rozporządzeniami dyscyplinarnymi, jak to miało miejsce w zakonie jezuitów. Według Klebera były one podyktowane przede wszystkim względami praktycznymi, a mianowicie chęcią obrony przed oskarżeniami o sprzyjanie laksyzmowi.

Nasz autor ustosunkował się krytycznie do argumentacji biblijnej przeciwko znikomości materii w dziedzinie szóstego przykazania i zwraca uwagę, że nie można zasadnie powoływać się na orzeczenia magisterium Kościoła w tej sprawie. Decydujące zaś znaczenie przemawiające za stosowaniem zasady o nikłości przedmiotu także do takich spraw jak pocałunki, spojrzenia nieskromne itp., zaliczanych tradycyjnie, aczkolwiek niesłusznie jego zdaniem do dziedziny szóstego przykazania, posiada całościowe pozytywne spojrzenie na zagadnienia płci, które stało się możliwe w wyniku osiągnięć współczesnej fizjologii. Dlatego też opowiada się on za dopuszczalnością nikłości przedmiotu w sprawach, które zwykle się zbyt jednoznacznie wiązać z dziedziną grzechów przeciwnych cnocie czystości.

Rozumowanie Klebera wydaje się uzasadnione, jeśli chodzi o teoretyczną stronę zagadnienia. Wiadomo jednak jak doniosłe znaczenie w tej dziedzinie odgrywają względy praktyczne i pastoralne, które bynajmniej nie straciły na aktualności. To oblicze problemu nie ukazuje się wprawdzie w publikacji Klebera, nie należy jednak zapominać, że zmierzał on w swojej pracy do przebadania historii poglądów na omawiany temat. To zamierzenie zostało uwieńczone opublikowaniem wartościowej rozprawy jako przyczynku do historii teologii moralnej.